

# GLASNIK

## AVSTR. KRŠČ. TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE

Izhaja 10. in 25. dne  
vsakega mesca.

Uredništvo:  
Kopitarjeva ulica 6.

Izdaja  
Franc Ullreich, Dunaj.

Lastnik: Avstr. krščanska  
tobačna delavska zveza.

Odgovorni urednik:  
Mihael Moškerc.

Tisk Katoliške tiskarne v Ljubljani.

Št. 31.

V Ljubljani, dne 10. septembra 1918.

Leto XI.

### Krščansko avstrijsko delavstvo!

Strašna svetovna vojska razsaja že nad tri leta. Neizmerne množine krvi in življenj je zahtevala od človeštva; in ogroža kulturo in pravost s potopom v krvavo morje. Vsa krščanska svarila se razblinijo brez odmeva. Zdi se, da je celo človeštvo upijalo krona pijanosti.

Strašno dušno in materielno bedo, ki nam jo je prinesla vojska s svojimi opustošbami, postružajo brezobzirnost, s katero armada dobičkaželjnih špekulantov tlači in izžema množico težko trpečega ljudstva. Dalje dviguje preobrat v vseh deželah grozeče svojo glavo. Delavstvo smatrajo za njegovega praporščaka, ki naj za zelo nejasne smotre otvori boj v notranjosti.

V sedanjem resnem času Vas pozivamo na nastop, ki pokaži, da drži delavstvo svoji veri, svoji domovini in dedni vladarski rodbini neomajljivo zvestobo in jo kaže celemu svetu. Glasno hočemo tudi razglasovati, da ne vzdržujemo samo reda, marveč da hočemo tudi uveljaviti naloge države in družbe v korist reda. Te činitelje opozarjamo posebno na okolščino, naj delavskemu stanu pripuste tisto stališče v skupnem življenju, ki mu gre vsled njegove pomembnosti in važnosti za celoto.

V tem smislu Vas pozivamo na

### Prvi krščanski delavski kongres v Avstriji,

ki bo zboroval od 21. do 23. septembra na Dunaju.

Dnevni red se začasno takole določa:

1. Krščansko delavstvo v državi in družbi. Poroča Francišek Spalowsky.

2. Smotri krščanskega delavstva.

a) V gospodarskem življenju. Poroča Franc Ullreich.

b) V socialni politiki. Poroča Kristijan Fischer.

3. Zagotovitev ljudske prehrane. Poročevalec Leopold Kunschak.

4. Žensko delo in pravice žensk. Poročevalka dr. Hildegava Burjan.

5. Slučajnosti.

Vabimo Vas k številni udeležbi na tem kongresu, ki dokaži, da se avstrijsko krščansko delavstvo v težki vojni dobi zaveda dolžnosti, ki mu jih velevali nespremenljiva načela.

Dunaj, 1. avgusta 1918.

Za pripravljalni odbor:

Leopold Kunschak, predsednik; Franc Spalowsky, namestnik predsednika, Adolf Anderle, zapisnikar; Dr. Anton Nepustil, blagajnik; Dr. Hildegarda Burjan, predsednika namestnik; Dr. Franc Hemala, namestnik zapisnikarja; Hans Waldsam, blagajnika namestnik, Franc M. Bittner, Franc Heider, Gospa Hajek, Msg. Andrej Huber, Viljem Plischke, Avg. Sschorhofer, Alojzija Schreiner, Leopold Untermüller, Dr. Anton Vogelweider.

Pozor! Vsako rokodelsko-delavsko ali društvo delavk kakor tudi vsaka strokovna skupina je upravičena, da odpošlje vsaj enega delegata. Priglasila naj se vpošljejo do 1. septembra 1918 pripravljalnemu odboru, Dunaj, VII., Kaiserstrasse 8.

### Predlog v korist tobačnemu delavstvu.

V kratkem zasedanju državnega zbora mesca julija je predložil poslanec dr. Mataja poslanski zbornici predlog, s katerim se dela na uredbo delavnih in plačilnih razmer tobačnemu delavstvu. Predlog slove:

#### Predlog

poslanca dr. Mataja in tovarišev o plačilnih in delavnih razmerah v obratih c. kr. tobačne režije zaposlenih delavcev in de-

lavk in za nje veljavnih provizijskih določil.

Delavni pogoji tobačnih delavcev se morajo nujno izboljšati. Zadnjič so uredili plače 1. januarja 1911. Ureditev ni bila končno v veljavi, toda leta 1916 pričakovana nadaljna urditev je vsled vojske izostala in so dovolili le splošno veljavne draginjske doklade.

Delovna doba znaša zdaj 51 ur tedensko. Znižanje na 48 ur zahteva okolnost, ker je zaposlenih v tobačnih tvornicah do 9 desetih žensk, ki jih domače delo zelo zaposluje, podhrana pa znižava. Ženskam nositeljicam bodočega rodu gre posebnost varstvo.

Provizijska določila so zadnjič regulirane v letu 1910. Takrat izdana določila so zastarela in za sedanje razmere nevzdržljiva; saj znači najvišja dosegljiva provizija 80 kron mesečno.

Delavstvo socialnih preskrbovalnih ukrepov je nujno potrebnih, da se bodo delavni pogoji v tobačni režiji približali modernim zahtevkom.

Podpisani stavijo zato v imenu krščansko socialne združitve nemških poslancev predlog:

Visoka zbornica skleni:

C. kr. vlada se poziva, naj uredi plačilne in delovne razmere delavstvu c. kr. tobačne režije tako-le:

#### I. Plačilne razmere.

Za zaračunanje temeljnih plač, ki naj se prilagode popolnoma spremenjenim življenjskim razmeram, naj se

1. opusti dosedanjih 12 krajnih stopinj in naj se vsi tobačni režijski uradi uvrste v 5 krajnih razredov.

2. Sedanje plačilne stopnje : 18, naj se znižajo vsaj za tretino.

3. Določila o starostnih službenih dokladah naj se tako spremenijo, da odpadeti dve tretjini doklade odplačajoče na skupno službeno dobo in prvo polovico službene dobe. Letni zapadli obroki naj se obdrže.

4. Moške, ne kvalificirane delovne sile naj se v protislovju sedanjih določil tako uvrste, da se poniža temeljna plača I. stopnje za približno 50 odstotkov.

5. Vsem oženjenim delovnim osebam naj se dovolijo rodbinske doklade in sicer: za vsakega otroka do dopolnjenega 10. leta 120 kron in od 11. leta do samovzdrževanja 180 kron na leto. Te doklade

naj se izplačujejo v mesečnih delnih zneskih.

6. V soglasju s to preosnovo plačilnih določil naj se tudi primerno preosnuje. Razprednica profesionistov, paznikov in bolniški očetov; kar tiče profesionistov, naj se plačilne razmere prekroje plačam, kakor jih urejajo temeljne pogodbe v zasebni industriji.

7. Glede na preosnovo plač naj se z vpeljavo časne plače (tedenska plača) kolikor mogče približajo željam delavstva in sicer v prvi vrsti za pripravljalnico (tudi za skatirungo, sortirungo). Delovne osebe, ki so v gedingu in so zaposlene že nad 10 let v službi tobačne režije, dobe plačane praznike.

## II. Delovna doba.

1. Tedenska delovna doba naj se zniža od 51 na 48 ur.

2. Z ozirom na znižanje normalne delovne dobe naj se znižajo tudi službene ure požarnim čuvajem.

3. Ob cerkvenih sopraznikih, kakor na dan Vernih duš, Veliki petek i. t. d. naj se dovolijo plačani prosti poldnevi.

4. V zvezi s skrajšano delavno dobo naj se tudi primerno zniža predpisana delovna množina.

## III. Provizijska določila.

1. Pri zaračunavanju provizije naj se določi dejansko zaslužena zlača, oziroma letni zaslužek izkazan v plačilni razprednici delavca s popolno plačo. Od te plače naj se dovoli po 5. službenih letih 20 odstotkov kot provizija. Vsako službeno leto naj se zviša provizija za 2%, tako da doseže po 25 službenih letih 80 odstotkov dejanske plače.

2. Preskrbnine vdov in sirot naj se po v točki 1. označenih načelih preosnujejo.

3. Provizijski prejemki naj se zvišajo tudi tistim, ki že dobivajo provizije.

4. Vse delovne osebe so po končanem 35 službenem letu upravičene, da izstopijo ne glede na svojo starost in brez zdravniške preiskave v provizijsko stanje.

## IV. Socialna skrb.

1. Odpočitni dopust naj se dovoljuje od 2. službenega leta v izmeri 3. dni. Po vsakem 2. službenem letu se poviša dopust za en dan do skupne dopustne dobe 2 tednov.

2. Pripravijo naj se vsi ukrepi, da ko se vrnejo količkaj vrejene razmere, zavarujejo lahko svojce pri obratnih bolniških blagajnah.

3. Obstoječa skrb jetičnim namenjena naj se razširi, uvede naj se primerna skrb za rekonvalescente.

4. Kolikor mogoče naj se pospeši ustanovitev tvorničnih kopališč v tistih tvornicah, ki še nimajo lastnih kopališč. Premala kopališča naj se primerno razširijo.

5. Z ustanovitvijo domov gojenčkov z uspehom uvedeno varstvo otrok naj se tako razširi, da bodo preskrbljeni otroci, ki odrastejo domovom dojenčkov. Ustanavljajo naj se v ta namen lastne otročje jaslice, (zavetišča), če pa bolj kaže, naj se zadostno podpirajo zavodi, ki že obstojajo.

6. Med vojsko razširjeni zavodi za delitev juhe naj se razširijo v tvorniške

kuhinje in izpopolne tako, da bodo oddajale popolno kosilo.

## V. Skrb za stanovanja.

Zgradba stanovanj naj se primerno potrebi kolikor mogoče hitro prične. Z ozirom na pomanjkanje stanovanj na Dunaju naj se pospešuje zgradba stanovanj pri tobačni tvornici Ottakring.

## VI. Ukrepí povodom vojske.

1. Nekdanjim aktivnim delovnim osebam, ki so vsled vojske izgubile delo ali so jih pregnali, ker so zaprli več tvornic, in ki niso zdaj v delu in tudi ne na nobeni begunski preskrbi, naj se dovoli podpora v višini državnega prispevka, dokler se zopet ne otvori obrat.

2. Čas pred zaključitvijo tobačne tvornice do zopetnega sprejema na delo naj se delavstvu popolnoma zaračuna tako glede na starostne službene doklade, kakor tudi z ozirom na pravice do provizije.

3. Pri sprejemu moških delovnih oseb naj se vojni invalidi, ki so bili zaposleni že pred vojno službo, če tudi le začasno v prvi vrsti upoštevajo.

## VI. Druga določila.

1. Delovna obleka se mora nakazati v večji meri.

2. Delovni red naj se reformira in naj se tozadevno uporabljajo neomejeno in popolnoma določila § 1154 splošnega državnega zakonika.

3. V c. kr. tobačnih tvornicah naj se uvedejo delavski odbori; pri volitvah naj se uporablja način razmernih volitev.

4. Delavcem tobačne režije naj se dovoljujejo na c. kr. državnih železnicah znižane vožnje.

V formalnem oziru se predlaga, naj se ta predlog nakaže brez prvega branja odseku državnih nastavljenecv.

## Proračun tobačnega monopola za leto 1918—1919.

Poslaniški zbornici se je predložil državni proračun za čas od 1. julija 1918 do 30. junija 1919. Iz njega posnemamo številke, ki prihajajo v poštev za bodoče računsko leto.

Izdatki so takole proračunani:

Fabrikacijski stroški:

Upravni stroški 6,890.000 K; nakup tobaka v inozemstvu 100,400.000 K; nakup tobaka v tuzemstvu 24,193.000 K; fabrikacijski stroški 39,650.000 K; tvornice 4 milijone 900.000 K; preskrbovalni stroški bolniške in nezgodne zavarovalne premije 578.000 K; carine surovin, izpeljani v Nemčijo 1,000.000 K; davki tvorniškega obrata v Nemčiji 800.000 K; 46,933.000 K; izdatki prodaje 4,672.500 K; skupni izdatki 189,088.500 K.

Dohodki se zbirajo iz sledečih postavk:

Prodaja tobaka v tuzemstvu 570 milijonov; izkupiček limito tobaka 4,000.000 kron; izkupiček tobačnih odpadkov 2000 kron; prodaja tobaka v inozemstvu 10 milijonov 600.000 K; drugi dohodki 4,431.000 kron; skupni dohodki 589,033.500 K.

Navedenim številkam so pristavili sledeča pojasnila:

## Državni izdatki.

V § 1. »Proizvajanje« so se povišali skupni izdatki za 2,390.000 K. Ta znesek tvorijo višji izdatek 712.100 K pri pododdelku 1. »Uprava«, pri pododdelku 2 »Nakup tobaka v inozemstvu«, in s 3,320.000 kronami v pododdelku 3 »Nakup tobaka v tuzemstvu« in iz nižjih izdatkov 2,492.000 v pododdelku 4 »Fabrikacija«. Višje izdatke v pododdelku 1 povzročajo zvišanja rednih in izrednih vzdrževalnih del poslopij, v pododdelku 2, ker so se zvišali izredni izdatki pri kreditiranju dela nabavnih stroškov, pri pododdelku 3, ker so se zvišale nakupne cene tuzemskega tobaka; nižji izdatki pri pododdelku 4 so povzročili zvišano izdelovanje in zvišanje tvornic.

## Državni dohodki.

V § 2 »Prodaja« so izkazani višji izdatki 86.400 K, ki so v zvezi z ureditvijo oddaje tobaka kadilcem zvezanimi izdatki.

V § 1 »Proizvajanje« so se povišali dohodki zaradi višje oddajalne cene skarta in starega blaga za 100.000 K.

V § 2 »Prodaja« so proračunali dohodke za 72,400.000 K višje; te zvišane dohodke so povzročili zvišani tarif iz leta 1918 kljub nadaljni omejitvi civilnega kontingenta v tem letu in imajo, če se odtegnejo višji izdatki, kritje pri naslovu »Tobak« na proračunanih »druginjskih dokladah osobju« (ki se proračunavajo na okroglo 40 milijonov kron), in za izgubo pri denarju pri plačilih v inozemstvu.

V primeri z upravnim letom 1917—18 je proračun za leto 1918—19 v svojih glavnih vsotah tak-le:

Dohodki 1918—19 589,035.500 K, leta 1917—18 516,533.500 K.

Izdatki 1918—19 183,088.500 K, leta 1817—18 180,612.000 K.

Prebitok 1918—19 405,945.000 K, leta 1917—18 355,921.500 K.

Torej 1918—19 dohodkov več za 72 milijonov 500.000 K, izdatkov 2,476.000 K, prebitka 70,023.500 K.

## Obzornik.

Novi Ječín. (Meečni shod.) Naša krajevna skupina je imela v torek 30. julija v prostorih Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov svoj mesečni shod, ki je bil prav dobro obiskan. Načelnica je govorila o nezadostni višini druginjskih doklad in o potrebi, da se izboljšajo, dalje o preskrbi prehrane in kaj je tozadevno naša organizacija storila. Govornici so živahno pritrdjevali. Splošno se je želelo, naj nam nova organizacija ustvari boljšo preskrbo živil. Ko je še govoril strokovni učitelj Walter Trubing in g. p. Zolper o potrebi dobre organizacije, je zaključila načelnica lepo uspeli shod.

Sternberg. Vodstvo krajevne skupine v Sternbergu se je pred kratkim spremenilo. Dosedanja načelnica krajevne skupine gdč. Till je vsled svojega oslabelega zdravja prestopila v trajno vpokojitev in se ločila iz krajevne skupine. Njeno mesto je prevzela namestnica načelnice gospica Ana Breitkopf.

Gospica Emilija Till je celih 12 let, odkar se je tukajšnja krajevna skupina ustanovila, upravljala ne vedno hvaležnega mesta načelnice. Neprestano enako ži-

valno delujoč in nikdar opešajoč v gorečnosti do dobre stvari, je bila gđc. Till dragocena moč krajevni skupini, ni se bala nobenega truda, kadar je šlo za to, da je delala za krščansko organizacijo; neštevila so pota, ki jih je podvzela drugam, da je predavala. Za njeno socialno delovanje naj se izrazi gospodični Tillovi na tem mestu zahvala z željo, naj še tudi v bodoče posvečuje krajevni skupini svoje bogate skušnje. Pristavek uredništva: Pri poznanju marljive delavnosti gospodične Tillove in zahvali se pridružujemo i mi. Kot voditeljica krajevnih skupine Sternberg je delala zgledno. Njena zvestoba prepričanju, njena požrtvovalnost, njena vstrajnost tudi v časih najhujših bojov naj bi povsod svetila kot lep zgled našim članom. Bodi tovarišici Tillovi usojeno, da kot vpokojenka ozdravi in krepka uživa dolgo provizijsko dobo.

**Schwaz.** Mesečno poročilo julija leta 1918. Boj za življenje in shod. Od zadnjega tedna junija smo brez kruha. Mesto njega dobivamo od 2. tedna julija 40 dek moke, ki naj bi zadostovala dva dni, ki pa mora dejansko, ker se vsak teden oddaja moke vsaj za en dan odgoditi, trajati nad 8 dni. Najhujše se nam je godilo v tednu po 21. juliju, ker je preteklo 26. julija že 10 dni, ko smo zadnji dobili moko in se ni niti razglasilo, kdaj se bo dobila. Krščanska strokovna organizacija je štirikrat vprašala in najnujnejše opozarjala. Naj pospešijo oddajo; 26. julija se je tudi obljubilo, da pride vagon moke. Prišel je — toda za vojaštvo v Schwazu. Nezaupajoč danemu zagotovitvi, so radikalne delavke dobile nadoblast in po končanem delu so šle pred glavarstvo; veliko se jim je jih pridružil vsled smešnega, a v razburjenju učinkujočega gesla: »Kdor ne gre, ima dovolj za žreti!« končno je prišel tudi pametni del krščanskega resno muren, ker je videl, da so nastop množice zastopale zaupne osebe krščanske strokovne organizacije v deputaciji. Izvzemši nekaterih, ki so s pomočjo šolarjev kričale, je vse napeto in mirno resno pričakovalo izida. Za odgovor ni prišla moka, marveč enak odgovor, kakor se je že dal prej krščanskim zastopnikom: ponoči je mogoče, da pride moka iz Inomosta. Drugi dan je moral krščanski načelnik že dvakrat posredovati, da so moko pričeli mesto ob 6. deliti ob 5. Nastop, ki so ga povzročili radikalc, delitve ni pospešil in povišal; kar se je doseglo, so dosegla nujna posredovanja krščanske strokovne organizacije. — Dne 30. julija je nato zboroval naš mesečni shod. Razpravljali smo o izboljšanju draginskih doklad samskim v korist potrebnih rodbinskih svojcev. Nato je govoril gospod tajnik I. Unterwurzacher tirolskega deželnega kartela o vprašanih življenskih prehrani. Poročal je, da je v korist delavstvu v Schwazu posredoval pri namestništvu v Inomostu, da so kljub silnim težkočam nekaj nakazali tvorniški kuhinji; s kakšnimi težavami se bore tudi v Inomostu in o podobnih rečeh. Jasno je nato obrazložil, kako naj se izrazi geslo: »Več producirati kakor protestirati!« Namesto zabavljanja naj pametni predlagajo izvedljive predloge in naj odločno na njih izvedbo pritiskajo v gospodarskem svetu; goji naj se duh skupnosti in misli na samopomoč. Govo-

ril je in priporočal domače vrtnice delavcem. Koncem konca je opozarjal na glavno pri prehrani: na brezvestnost razdeljiteljev in prodajalcev. Brezvestnost je posledica nevere; dvigniti se mora zato verski čut tudi v višjih krogih. Z ozirom na demonstracije 26. t. m., je branil zastopnike krščanske strokovne organizacije, ki so napravili veliko korakov pri oblastvih v vprašanju prehrane. Ker se je izkazala delavnost vodstva krajevnih skupin in ni nastop in delovanje kake druge organizacije nič dosegel, se lahko ohrani vodstvu krajevnih skupin popolno zaupanje. V pozni nočni uri se je zaključil srednje dobro obiskani shod.

**Cvitava.** Od leta 1904 obstojajo v samostanu usmiljenk jasljičice (zavetišče), namenjeno malim otročičem, kamor pošiljajo delavke iz tobačne tvornice pridno svoje otroke. Kakor hitro odslove otroka iz zavetišča dojenčkov, gleda delavka, da spravi otroka v samostanske otročje jasljičice. Preden se prične delo, nese otroka tja, zvečer, po končanem delu v tvornici, gre zopet po njega. Otroci so dobro preskrbljeni, dobivajo hrano in se dobro razvijajo v veliko radost mater. Prispevek je nizek: 3 krone na teden, med tem ko se zahteva v zasebni oskrbi za otroka trikrat ali štirikrat tako visoki prispevek in se morajo prinašati še druge reči. Vrednih časih so sprejemali otroke v samostan v starosti 6 tednov in so jih oskrbovali do izpolnjenega drugega leta. V vojnem času, ko naval v jasljičice ni tako velik, ostanejo lahko v njih do končanega tretjega leta. Posebno dobro razvite otroke sprejmejo precej na to v igralno šolo, kjer ostanejo lahko do vstopa v ljudsko šolo. Žal so takih slučajih redki, ker so otročiči večinoma preslabotni in premajhni. Otročje jasljičice so prirejene za 20 otrok; zdaj je 18 otrok tobačnih delavk v jasljičah preskrbljenih; okolnost, ki dokazuje, da znajo posebno tobačne delavke ceniti korist take naprave. Kako se malone mnogokrat pritožujejo, kadar pride čas, ko morajo zopet vzeti otroka, da se pripravi drugim prostor! Vsiljuje se jim vprašanje: kje naj dobim mesto, da bo malič ljubeček dobro preskrbljen in bom li zmagala stroške? Naša krajevna skupina se je za to pečala z vprašanjem, če ne obstoja možnost, da moremo kaj ustanoviti, kar bi blagodejno za vse čase koristilo prebivalstvu in bi se skazalo kot dobrota delavki ženi in materi. V tem smislu smo se pogajali s prednico samostana, ki je izjavila, da uvede sledeče novosti:

1. Da se more preskrbeti dovolj otrok, naj se po potrebi razširijo jasljičice, v katerih ostanejo lahko otročiči do končanega 2. leta.

2. Da se otroci ne postavijo na cesto, se ustanovi otročje zavetišče, v katerem morejo prebivati otročiči do končanega 4. leta svoje starosti.

3. V igralni sobi ostanejo otročiči lahko, dokler ne vstopijo v ljudsko šolo. To bi bila dobrota neprecenljive vrednosti za delavsko mater in ženo.

Delavstvo je za izpeljavo tega načrta poslalo prošnjo c. kr. generalnemu ravnateljstvu, naj podpira akcijo s primerno podporo, ker gre za pretežno večino tobačnega delavstva. Velika dobrota bi bila, če bi bili tudi otroci preskrbovalne šole

le popolnoma preskrbljeni in prehranjeni, kar dozda ni bilo mogoče. Otroci se zdaj v ljudski šoli, v primernem času spuste domov in so izročeni ulici. Kako prav bi bilo, če bi posebno večji otroci bili izročeni skrbi samostanskih sester, dokler po končanem delu v tvornici ne pride mati po nje. Take naprave stanejo denarja, veliko denarja za to prosimo glavno ravnateljstvo uspešne in velike podpore.

## To in ono.

**Agitacijski uspehi.** Izpopolnilo za junij: Fürstenfeld 3, Linc 9, Novi Jičini 3. Julija: Sternberg 1, Rennweg 1, Linc 9, Novi Jičini 10 novih članov.

**Krščanska socialna politika in socialno demokratična demagogija.** Kadar zmanjka »Tabakarbeiterja« gradiva, piše o krščanskih socialcih. Kako, ko je našim bralcem znana stvar. Vreden vestnik dosedanjih članov je članek, Krščanska socialna politika v št. 15 »Tabakarbeiterja«, ki je prava zbirka neresnic, zavijanj in neumnosti. Proti pametni politiki bi ničesar ne rekli, a za to list ni sposoben. Primanjkuje nam prostora, da moremo vedno beležiti modrosti »Tabakarbeiterja.« Ostrmel bi, če bi njegove članke točko za točko kritično razmotrivali. Če bi pa vzgajali v izboljšanje zelo dvomimo, ker biti take kakovosti, kakršen je »Tabakarbeiter«, ne morejo biti boljši, kakor so, ker bi sicer ne mogli vztrajati.

Danes le nekaj vzgledov iz navedenega članka. List piše: Ravno tako pozno, kakor drugače, je dunajska občina svojim nastavljenjem podelila draginske doklade »a način, kako pokrivajo izdatke, nam predstavlja krščanski socializem v nijsviteljši luči.« »Tabakarbeiter« pravi, da je dovolila dunajska občina svojim nastavljenjem draginske doklade prej, kakor ji je dala država svojim nastavljenjem. Če se kritikuje kritje doklad, se mora staviti boljši predlog, kakršnega predlaga »Tabakarbeiter.« Možu smo že enkrat povedali, da je vlada občini enostavno prepovedala zvišati direktne davke. Zvišanje občinskih doklad je pa težja obremenitev kakor zvišanje tarifa poulične železnice. Ne čudimo se, ker »Tabakarbeiter« tega ne umeva, ker mnogokrat ni razumel reči, ki so bile bolj preproste. Občina mora pokriti svoje izdatke, demokratiziranje volilne pravice v tem oziru ničesar ni spremenilo. Socialnim demokratom bi bilo le neprijetno, ker če se vedno le zahteva in nikdar ničesar ne dovoli, kakor delajo socialnidemokrati, se izgubi pravica, da te smatrajo resno.

»Po januarski stavki dunajskega delavstva je občinska uprava hitro izjavila, da je storila vse priprave za demokratiziranje občinske volilne pravice; medtem je preteklo sedem mesecev in vse je utihnilo! »Tabakarbeiter« predstavlja vso reč tako, kakor da je občina pod pritiskom boljše viškega štrajka kaj privolila. Domneva je v dveh ozirih različna. Občinska uprava ni bila prvič dolžna kaj izpeljati in drugič je krščanska socialna stranka v dunajskem občinskem svetu svoje stališče o vprašanju volilne preosnove naznanila že pred meseci socialnemu demokratičnemu klubu občinskega sveta, ki nasproti naznanilu

ni še zavzel svojega stališča. »Tabakarbeiter« toraj vara, če piše o varanju in zavajanju delavstva.

Kako neumen je list še danes, dokazuje sledeči stavek: »Pametno politiko ceni in organizirani preskrbi prebivalstva morejo izpeljati le občine.« Neumnost je to že v najvišji meri! Vprašajte sodruge, od kateri vsak stanuje v kaki občini, kako si to predstavljajo. Ta stavek je ravno tako neumen, kakor drugi, ki trdi, da zadene precejšnji del krivde na sedanji draginji v Avstriji dunajsko občinsko upravo. Dunajska občinska uprava je torej zakrivila, da določuje ogrska vlada vedno nižje cene kakor Avstrija; da veleposestniki ne oddajajo državi pridelanih živil, kakor je predpisano, marveč jih za drag denar prodajajo tihotapcem. Koncem koncev je pa zasledoval člankar le namen, da očita dunajskemu občinskemu svetu »politiko kupčije.« Navaja novo uvedene funkcijske pristojbine dunajskih občinskih svetovalcev in se spodtika, ker so se zvišali prejemki županu in mestnim svetovalcem. Ampak, ko si je državni zbor dovolil zvišati poslancem diete na 12.000 kron letne plače in vožnjo I. razreda v celi Avstriji na železnicah in ladjah, je »Tabakarbeiter« seveda molčal in je bilo vse v redu, ker so sodrugji sodelovali.«

## LISTEK.

### Izpod Kuma.

Povest o bratih vojakihi in o sestri Pepelčici.

(Dr. L. Lénard.)

(Dalje.)

Ko je oddelek, v katerem se je nahajal Lomovšek, primarširal do Dunaja, so zvedeli, da je sklenjen mir. Bilo je konec vojske in za Lomovška tudi konec vojaškega življenja. Razglasili so namreč, da so vsi vojaki, ki služijo že čez šest let, odpuščeni od vojaščine in se lahko vrnejo domov.

Sedaj se je tudi Lomovšek vrnil domov v svoje domovje, ter prevzel kmetijo od očeta. Bratom in sestram je pa izplačal, kolikor jim je bilo izgovorjeno. Izplačal jim je v gotovini, ker pri Lomovškovih ni bilo navade, da bi delali dolgove na posestvo.

Ko je prevzel Lomovšek gospodarstvo, se je oženil in dobil pridno in varčno gospodinjo tam nekje od šent Ruperta. Delala je pridno doma in na polju, bila je tiha in z možem in s starim je izhajala dobro. Življenje v Lomovju je teklo takorekoč v novi izdaji po stari, izvoženi poti.

Skoraj vsako leto je povila Lomovšica otroka. Ko je prvič začutila sladko nado, da bo postala mati in je to povedala možu, se je ta razveselil in rekel:

»Da bi bil le deček!«

Še predno je bil rojen prvi potomec, je rekel nekoč Lomovšek svoji ženi:

»Pa vojak mora biti! Vsi moji sinovi morajo biti vojaki!«

Prišel je dan in očetu so sporočili radostno novico, da je dobil sina. Šel ga je pogledat in ko je videl krepkega dečka, ki je kričal na blazinici iz polnih prsi, je rekel: »To bo vojak!«

Potem je pa šel in se je menda od veselja napil skoraj do nezavednosti. Tako nato ga je pa menda postalo sram, ter je šel in se je zabil v listje za skednjem, ki je bilo nagrabljeno za nastelje živini, ter se ni prikazal več na dan, dokler se ni iztrezil. Lomovšek namreč nikakor ni bil pijanec in je drugače živel jako zmerno. Samo to veselje ga je zapeljalo, da se je tako izpozabil. Doma so bili pa med tem v zadregi, ker ni imel nikdo ukazovati radi krsta in botrov. Morali so čakati na očeta, da se je prikazal iz listja, potem so prišli botri in nesli otroka h krstu. Pri sv. krstu so mu dali ime Janez, zato ker je bila že od nekdanjih časov hišna navada pri Lomovškovih, da je bil prvorojenec in bodoči hišni gospodar imenovan Janez.

Komaj, da je Janez pričel hoditi in to je bilo, še predno je bil leto star, je že dobil brata, ki je isto tako po stari hišni navadi dobil ime Francelj. Tretji je bil Tone in četrti Jože. Dalje pa že ni več segalo zanesljivo hišno izročilo in treba je bilo iskati imen po lastnem prevdarku. Mati je vzela v roke Blaznikovo pratiko in študirala imena in podobe svetnikov. Ko je izbrala primerno ime, je segla po Mohorjevem življenju svetnikov in poiskala notri njegov življenjepis. Nato je govorila z očetom, preudarila sta stvar na vse strani in slednjič po resnem in stvarnem prevdarku izbrala primerno ime. Na taki podlagi je dobil peti deček ime Martin, šesti pa Henrik.

Ko so prihajali deček za dečkom, je bilo očetovo veselje vedno večje. Vsi so bili krepki in zdravi, kakor sploh rod Lomovškovih. Slednjič je rekel Lomovšek s povdarkom:

»Sedem vojakov mora biti.«

Sedem let je jedel sam vojaški kruh in sedaj si je vtepel v glavo, da mora dati cesarju v zameno sedem vojakov. Kako bodo gledali gospodje pri naboru, ko bo prišel leto za letom k naboru njegov fant, vsak krepek in lepo zrašččen, kakor bukev pri Beli vodi. Po celi deželi se ne bo našel človek, ki bi dal cesarju sedem tako krepkih vojakov.

Ko je prišlo pričakovanje sedmega otroka, nista bila oče in mati v nobenem dvomu več. Obema se je zdelo čisto naravno, da mora biti tudi to dete deček in vojak. Zakaj bi ravno sedmo dete imelo pokvariti število?

Toda zgodila se je nesreča in rodila se je hčerka, katero so krstili na ime Jerica. Ne vem, kje so našli to ime? Padlo jim je kar tako v glavo, da sami niso vedeli kako.

Mati je bila žalostna svoje hčerke, ker je vedela, da je oče ni vesel. Oče ni rekel ničesar, toda na mračnem obrazu se mu je poznalo, kako mu je ta dogodek neprijeten. Stari oče je dal pa glasno duška svoji nevolji in vzdahnil:

»Da bi bil vsaj fant!«

Mladi Lomovšek pa vendar ni maral, da bi se godrnjalo čez otroka, saj je dar božji, ter je ostro pokaral očeta:

»Bož že ve, zakaj nam to pošlje! Čez njegove naklepe ne smemo godrnjati!«

V srcu ga je pa vendar zbudila misel: »Sedem vojakov po vrsti ne boš imel.«

Dokler so bili otroci majhni, je skrbela zanje mati, ko so pa shodili, jih je prevzel stari oče. Tako je bila vedno navada pri

Lomovškovih in vsi rodovi so se vzgajali po tem načinu. Stari oče je bil pestunja, tovariš in vzgojitelj svojih vnukov, ter jih je polnil v zorni mladosti s spomini svojih starih časov.

Vsak Lomovšek je shodil še pred letom. Potem je dobil rudeče krilce in kapo, ter je prešel v varstvo starega očeta. Vsi so bili krepki in zdravi, nobeden ni nikdar zboleel in nobeden ni nikdar ležal. Kričali so radi in močno, tekali so neprestano semtertje, plezali vsepovsod in bili vedno pokriti z bunkami, marogami in brazgotinami od ran in udarcev, katere so dobili pri padcu ali sunku. Ko je dobil tak udarec, se je nekaj časa drl kot maček, potem je pa utihnil in se zabaval dalje do prihodnjega udarca. S tretjim letom je dobil vsak hlače, ki so bile preklane od zadaj, da je šop srajce gledal ven. S petim letom so pa dobili popolne moške hlače. Tako je šlo povrsti z enim za drugim.

Stari oče je silno ljubil svoje vnuke, dovolil jim vsako razposajenost ter jih celo vedno zagovarjal pred stariši, ako so jih hoteli kaznovati. Ako je mati udarila dečka, je ta šel, dasiravno je bil še tako majhen, da ni mogel govoriti, takoj k staremu očetu, razgrnil je krilce, ter mu pokazal boleče mesto. Ded je pa nato takoj šel in kregal snaho. Vsi dečki so bili divjega in burnega značaja in vroče krvi, stari oče se je pa radoval nad njihovo razposajenostjo, ter jih še naravnost k temu nagovarjal.

Odrasla je tudi Jerica in začela hoditi. Bila je pa, kot po navadi dekleta, bolj tihega in mirnega značaja. Dečki je niso nič kaj marali med sabo, prvič ker je bila najmlajša in se ni znala še tako zabavati, kot drugi, drugič, ker je bila kot dekletce bolj mirna in tiha, tretjič pa in glavno, ker so takoj občutili, da so oni kot dečki nekaj več vrednega od deklice. Jerica je pa vedno silila v njihovo družbo, ker drugače ni imela človeka, s katerim bi se zamogla zabavati. Toda vse zaman. Dečki je niso marali in niso marali, stari oče jo je pa vedno po strani gledal. Oče ji sicer ni nikdar niti rekel niti storil nič hudega in poznalo se mu je, da si prizadeva, da bi bil nepristransk in pravičen za vse otroke enako. Toda raje je vendar imel dečke, kot deklico, gledal je nanje vedno z bolj ljubečim očesom in otrokom ni zamoglo ostati prikrito, da so dečki v njegovih očeh nekaj več kot deklica. Samo mati je v resnici z enako ljubeznijo ljubila vse, dasiravno bi tudi ona vsaj iz ljubezni do moža raje hotela, da bi imela še sedmega dečka. Na tihem je sicer skušala včasih popraviti napake dedove vzgoje in potolažiti deklico, ki se je čutila tako zapuščena in samotna, na zunaj pa ni marala odločno nastopiti zanj, da ne bi motila hišnega miru.

Ded je sicer dovolil, da je deklica bivala pri njem v družbi bratov, toda bila je reva Pepelčica, ki je imela vedno najslabšo osodo. Ako so jedli, je dobila ona svoj delež šele na zadnje, ko so si boljše kose že porazdelili dečki. Ako je kak deček kaj naredil ali so vsi skupaj kam zabredli in naredili kakšno neumnost, je ded vedno grajal samo le Jerico, kakor da bi jih ona zapeljala in bi bila ona vsega kriva. Ako se je Jerica udarila v glavo ali v koleno, ni pihal ded na boleče mesto in ni je drgnil s svojimi prsti, kakor je to delal pri dečkih.

(Dalje.)